

PRISTUP
POSVEĆENOST
PAŽNJA
POVJERENJE

**PRIRUČNIK ZA PRUŽANJE PODRŠKE ŽENAMA U PRISTUPU
PRAVDI I SOCIJALNIM USLUGAMA U LOKALNOJ ZAJEDNICI**

Izdavač:

Centar ženskih prava
Mejdandžik 9; 72000 Zenica; BiH
Tel/fax: +387 32 402-049
E-mail: czppzz@gmail.com
Web: <http://www.cenppz.org.ba>

ISBN 978-9926-8516-2-0

CIP zapis dostupan u COBISS
sistemu Nacionalne i univerzi-
tetske biblioteke BiH pod

ID brojem 50191110

Naslov:

4P - pristup, posvećenost,
pažnja, povjerenje
Priručnik za pružanje podrške
ženama u pristupu pravdi i
socijalnim uslugama u lokalnoj
zajednici

Autorice:

Meliha Sendić
Duška Andrić-Ružičić
Bojana Jovanović

Urednica:

Bojana Jovanović

Za izdavača:

Meliha Sendić

Dizajn i prelom:

Dragan Ivanković

Zenica, 2022. godine

Ova publikacija je nastala uz finansijsku podršku Evropske unije. Njen sadržaj je isključiva odgovornost Centra ženskih prava i ni pod kojim okolnostima se ne može smatrati da odražava stav Evropske unije.

POGLAVLJE IV - Pravda, pravičnost, pravo	37
IV.1 Pravda i pravičnost	37
IV.2 Pravo	38
IV.2.1. Krivično pravna zaštita žrtava nasilja u porodici	38
IV.2.2. Zakon o zaštiti od nasilja u porodici	40
IV.2.3. Subjekti zaštite	41
IV.2.4. Obaveza prijavljivanja	41
IV.2.5. Zaštitne mjere	41
IV.2.6. Osoba od povjerenja	42
POGLAVLJE IV - Po prijavi nasilja u porodici	37
DODACI	47

PREDGOVOR

Svaki dan širom Bosne i Hercegovine žene trpe nasilje u porodici, trpe u tišini i žive u strahu.

Za njih je upravo njihov dom najnebezbednije mjesto.

Iako je u izgradnju sistema zaštite žrtava nasilja u porodici uloženo preko 20 godina rada i truda još uvijek se u realnom svijetu suočavamo sa raznim izazovima kako na najbolji način pružiti podršku žrtvi nasilja u porodici.

Uprkos činjenici da živimo u 21. vijeku pitanje nasilja u porodici i dalje je prije svega pitanje patrijarhalne sredine koja nema razumjevanja za žrtve, niti osjećaja za posljedice.

Situacija je posebno otežana ako su žrtve romskog porijekla, imaju neki oblik invaliditeta, žive u ruralnim područjima, ili nemaju pristup servisima niti novac za plaćanje usluga.

Pitale smo se: „Šta možemo učiniti da olakšamo ostvarivanje prava i pristup pravdi za sve marginalizirane grupe?“.

Svjesne da ne možemo doći u svaku sredinu i odgovoriti svakoj iskazanoj potrebi, odgovor smo pronašle u udruživanju kapaciteta i resursa Centra ženskih prava iz Zenice i Udruženja žena Romkinja iz Bijeljine.

Uz svesrdnu podršku Evropske unije kreirali smo program razvijanja kapaciteta organizacija civilnog društva za pružanje integriranih usluga za zaštitu prava marginaliziranih i ranjivih grupa.

Priručnik koji je pred Vama kruna je intenzivne višemjesečne obuke tokom koje su braniteljice ljudskih prava sticale znanja i gradile vještine za što kvalitetnije pružanje usluga podrške ženama u lokalnim zajednicama širom Bosne i Hercegovine.

Kroz pet poglavlja Priručnik daje pregled osnovnih vještina i znanja za rodno osjetljiv, etičan pristup pomagačica u zajednici, zasnovan na principima „nenašćenja štete“ (eng. „do no harm“) i univerzalnim vrijednostima za rad pomagačica. Osim toga, Priručnik nudi pregled relevantnog zakonskog okvira ali i koraka koje je potrebno poduzeti po prijavi nasilja u porodici.

Nadamo se da smo uspjele sačiniti dobar osnovni alat za potrebe budućih pomagačica u pružanju podrške ženama u pristupu pravdi i socijalnim uslugama u lokalnoj zajednici.

Zenica, 2022

RIJEČ AUTORICA

Kakve veze imaju predrasude i stereotipi sa ostvarivanjem prava i pristupom pravdi? Otkako smo prije 18 godina započele svoj put kao trenerski par prva stvar s kojom smo se suočavale je upravo ovo pitanje. Postavljali su ga i policajci i socijalni radnici i sudije, i donatori i političari/ke, i žene i muškarci... Danas su „predrasude i stereotipi“ terminologija u dnevnoj konverzaciji i dokumentima kreatora politika, i nacionalnih i međunarodnih. Međutim...

Niko nije rođen s predrasudama. Srećom nije, jer se na onim naučenim može raditi, dekonstruisati ih, mijenjati se... **Ipak one teško izumiru.**

Postoji mnogo teorija i teoretičara/ki koje pišu o izvorima, pojavnosti i posljedicama predrasuda i stereotipa. Mi se ovdje nećemo baviti toliko teorijom, koliko životom u svijetu u kojem sve, ama baš sve, funkcioniše na osnovu percepcija, naučenih modela ponašanja i vrijednosti potopljenih u predrasude i stereotipe.

Iako živimo u novom savremenom dobu koje obilježava demokratija, pravo izbora, sloboda govora, javni prostor dostupan svima, planetarna povezanost i razmjena informacija, sve to nije dokinulo najmračnije običaje vezane za partnerske odnose, porodicu, odgoj djece, seksualnost... **Snažne retrogradne tendencije** oživljavaju i postaju nove-stare poželjne vrijednosti i prihvaćena ponašanja.

Dok pišemo ovaj predgovor (početak maja 2021.) u kancelariju Centra ženskih prava obratila se za pomoć mlada žena koju je muž pretukao jer je ručak servirala pred goste prije nego što je i on sjeo za sto. Ovakve i slične situacije svakodnevnica su u životima mnogih ovovremenih žena...

Argumentacija koju ćemo iznositi kroz tekstove bazirana je na iskustvima stečenim kroz rad na senzibilizaciji preko 5.000 osoba, sudija, tužilaca, policajaca, socijalnih radnika, predstavnika/ca organizacija civilnog društva, žena, mladih i svih drugih polaznika/ca seminara koje smo realizovale u proteklih 18 godina.

Priručnik koji imate u rukama bi trebao poslužiti kao osnova za **razumijevanje uticaja predrasuda i stereotipa na položaj žena u javnoj i privatnoj sferi.** I mi i vi, ali i profesionalci koji rade u institucijama smo odrastali u sistemu vrijednosti koji je bremenit patrijarhatom¹, degradirajućim odnosom prema ženama i mizoginijom². Škole koje smo završavali nisu imale, niti danas imaju, predmete koji se bave uzrocima i posljedicama nejednakopravnog položaja žena i muškaraca u svim sferama privatnog i javnog života, nepoštivanja

1 Patrijarhat – Norme, vrijednosti, uvjerenja, strukture i sistemi koji daju moć i superiorni položaj muškarcima i marginalizuju i podređuju žene.

2 Mizoginija – Organizovana, institucionalizovana mržnja, neprijateljstvo i nasilje prema ženama. Ili: *Mizoginija* je mržnja ili odbojnost prema ženama ili djevojčicama. Etimologija riječi dolazi od grčkog *misêō* (μίσω = mrziti) i *gynê* (γυνή = žena). Mizoginija se manifestuje na mnogo različitih načina, uključujući i spolnu diskriminaciju, ponižavanje žena, nasilje prema ženama i seksualnu objektivizaciju.

različitosti i diskriminacije, seksualnog uznemiravanja i nasilja, nasilja nad ženama uopšte.

To su bili neki od razloga zbog kojih smo se nekada davno odlučile uhvatiti u koštac sa razbijanjem naučenih obrazaca ponašanja koji održavaju patrijarhat živim u svakodnevnom životu, bez obzira na to kakve negativne posljedice proizvodi.

*Meliha Sendić i Duška Andrić-Ružičić
Zenica, maj 2022. godine*